

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Мафтії Анни-Любові Валеріївни
на тему «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної
діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації», поданої на
здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 03 Гуманітарні науки
за спеціальністю 033Філософія**

1. Актуальність теми дисертації

Актуальність теми зумовлена тими чинниками, які пов'язані зі станом суспільної та екзистенціальної ситуації людини. По-перше, слід зазначити зростання ваги візуально-чуттєвих практик у сучасному світі, внаслідок чого особливої уваги потребує феномен мистецтва, з яким пов'язане формування чуттєвого сприйняття людини. По-друге, сучасне мистецтво постає суперечливим мінливим утворенням, що провокує судження про його корінну зміну за принципом «смерті мистецтва». Третій важливий фактор пов'язаний з необхідністю адекватного саморозуміння сучасної культурної ситуації, у якості засобу діагностики припускаються наявні у суспільстві художні практики. Підсилює актуальність теми те, що у секулярному світі мистецтво забезпечує доступ до трансцендентного виміру людського буття, розширюючи горизонти людського як такого, при цьому важливо бачити небезпеки такого розширення. Для адекватного розуміння сучасної культурної ситуації наявні художні практики можуть і повинні розглядатись як засоби її діагностики, а саме мистецтво – як антропологічне свідчення соціальної ситуації. У вітчизняних дослідженнях відсутні теоретичні праці, які б виокремлювали саме цей зріз проблеми ролі мистецтва у суспільстві та зв'язку філософії та мистецтва у зазначеному вимірі.

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дисертація виконана відповідно до загального напряму науково-дослідницьких робіт кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Скотного у рамках теми наукової роботи кафедри «Багатоманітність філософських дискурсів сучасності» (протокол засідання кафедри філософії імені професора Валерія Скотного від 27 жовтня 2020 р.).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційна робота відзначається аргументованістю, доказовістю, переконливістю, глибиною аналізу. Всі положення, висновки і пропозиції, представлені у дисертації, є науково обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення, містять конкретні рекомендації. Дисертант уникає поверховості в науково-дослідницькій діяльності.

Дисертація представляє завершене науково обґрунтоване та логічно викладене самостійне дослідження. Наукові положення і висновки перевірені за результатами апробації на 5 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

4. Наукова новизна результатів дослідження

Вперше:

- здійснена аналітика естетичної категорії мімесису як антропологічного чинника, який фіксує такий вимір людського буття як здатність до спілкування, що розуміється не у вимірі вербальному, а буттєвому, який конститує саму людину, отже буття у культурі постає залученням індивіда у світ культурних предметів, у результаті чого відбувається його особистісно-суб'єктивне самоусвідомлення;

- здійснена аналітика естетичної категорії катарсису як антропологічного чинника, який фіксує такий вимір мистецтва, що обумовлює можливість переображення, зрозумілого як звільнення від нижчих пристрастей і потреб, отже це таке звільнення, яке розуміється онтологічно, а не соціально-політично;

- запропоновано розглядати кіномистецтво у якості емпіричної бази філософії, оскільки воно розгортає обриси світу, що не сприймаються наочно, але дозволяє вивести невидиме у вимір сприймання, тим самим обертаючись візуальним мисленням;

уточнено:

- розуміння проблематичності людського буття, що фіксує негарантовану безосновність, отже відкритість людини як живої істоти, яка розкривається у проблематиці *ідентичності*, причому слід зазначити, що всупереч внутрішньому кореню «той самий» проблематика ідентичності, взята як процес особистісного становлення, розгортається через постійне неспівпадіння з наданими і навіть нав'язаними соціальними зразками і ролями, внаслідок цього вона обертається *особистісною ідентичністю*, яка розгортається як діалог, взятий не інформативно-вербально, а буттєво;

- поняття культури як людиностворюючого процесу, отже феномен культурно-історичного буття людини, що предметно видимий як перетворення природи, виявляє свою творчу природу через онтологічне спілкування і обумовлює входження у світ, створений іншими, дозволяючи засвоїти цей досвід, залишаючись при цьому у власному життєвому середовищі, внаслідок чого цей світ переживається як такий, що розширює досвід індивіда, створюючи нові можливості;

- розуміння особливостей розгляду антропологічних ідей мислителями Київської школи кінця ХХ ст.;

- бачення антропологічно орієнтованої естетики як такої методології розгляду мистецтва, що акцентує увагу на тому ефекті, який здійснює мистецтво на людину і який розуміється не у дидактично-виховному вимірі, а як культивування самих органів сприйняття;

набуло подальшого розвитку:

- бачення мистецтва як свідчення, інтерпретації та трансформації реальності, коли воно постає розгорнутою формою чуттєвості, завдяки чому людина може сприймати та інтерпретувати буття через власний чуттєвий досвід;

- вирізнення двох підходів до феномену освіти, один з яких робить акцент на професійному становленні, здобутті тих знань і вмінь, які дозволяють людині адекватне входження у соціальний простір з метою реалізації як власних цілей і завдань, так і виконання покладених на неї соціальних вимог і

обов'язків; другий стосується такого виміру освіти як творення самої людини, що відповідає німецькому слову Bildung;

– трактування філософії мистецтва не стільки як дискурсу про мистецтво, скільки як визнання мистецтва специфічним простором, який сприяє реальному філософуванню, що вперше було здійснено у піфагорействі і стало засадою оформлення філософії як самосвідомості людини;

– розуміння способів виходу філософії мистецтва за межі фахової спільноти.

5. Практичне значення результатів дослідження

Практичне значення результатів дисертаційної роботи визначається новизною постановки дослідницьких завдань та відповідністю потребам сучасної філософії, естетики та педагогіки. Вони здатні орієнтувати педагогічну теорію та педагогічні практики у вирішенні проблеми пошуку адекватних шляхів формування справжньої чуттєвої культури тих, хто навчається, засобами мистецтва. Матеріали, результати дослідження, методичні рекомендації Мафтії А.-Л. можуть бути використані при організації навчально-пізнавальної та позашкільної діяльності як у закладах загальної середньої освіти, так і у вищих навчальних закладах при організації навчально-наукової роботи студентів та аспірантів. Теоретичні положення, обґрунтовані в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані як база для бакалаврських, магістерських робіт з філософсько-культурологічних та соціально-політичних дисциплін.

6. Повнота опублікування результатів дисертації

Результати дисертаційного дослідження викладено у 8 публікаціях, з яких 3 містяться у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б».

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. Мафтії, А.-Л. (2023). Концептуальне мистецтво: мистецтво після філософії чи мистецтво як філософія. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 47, 98–114.

2. Мафтії, А.-Л. (2022). Місце і роль мистецтва в історичному розвитку людини і людства гегельянські варіації. Актуальні проблеми філософії та соціології, 38, 19–23.

3. Мафтії, А.-Л. (2023). Філософія мовою кіно: творчість Мікеланжело Антоніоні в контексті візуалізації категорій екзистенціалізму. Актуальні проблеми філософії та соціології, 43, 65–70.

7. Апробація матеріалів дисертації

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження висвітлено у доповідях на науково-практичних конференціях і семінарах різного рівня:

– міжнародні: XXX-і Міжнародні людинознавчі філософські читання(постійнодіючий філософський семінар) «Гуманізм. Людина. Камо грядеши?» (м. Дрогобич 16–17 жовтня 2020 р); XXXI-і Міжнародні людинознавчі філософські читання (постійнодіючий філософський семінар) «Гуманізм. Людина. Людність» (Дрогобич, 23–24 жовтня 2021 року); Міжнародна конференція – другі Академічні читання пам'яті Романа Арцишевського «Світоглядна освіта молоді: філософський та психолого-

педагогічний аспекти» (Луцьк, 23–24 червня 2022 року); Міжнародна наукова онлайн-конференція «Сучасна освіта: соціологічний, філософський, педагогічний дискурс» пам'яті професорки, докторки соціологічних наук Світлани Щудло (16 жовтня 2023 року, Дрогобич);

– *всеукраїнські*: Всеукраїнська наукова конференція «Філософська та художньо-літературна творчість Г.С. Сковороди у контексті проблем сучасного людського буття» (Київ, 15 травня 2021 року); Всеукраїнська наукова конференція «Раціональне та ірраціональне в науці й освіті. Пам'яті Валерія Григоровича Скотного» (Дрогобич, 10–11 лютого 2022 року); Четверті академічні читання пам'яті професора Г.І. Волинка: «Філософія, наука і освіта: в глобальному вимірі соціально-турбулентного світу» (Київ 24–25 травня 2023 року); XXXIII-і Всеукраїнські (з міжнародною участю) людинознавчі філософські читання (постійнодіючий філософський семінар) (Дрогобич, 4–5 листопада 2023 року); XXXIV-і Всеукраїнські (з міжнародною участю) людинознавчі філософські читання (постійнодіючий філософський семінар) «Людина. Гуманізм. Інший» (Дрогобич, 12–13 жовтня 2024 року).

– *регіональні*: Конференція-презентація «До 30-річчя незалежності України: історія, сучасність і перспективи» (Дрогобич, 29 листопада 2021 року).

8. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів.

Усі результати дисертаційного дослідження, які виносяться на захист, отримані автором особисто. Участь у конференціях, а відтак виголошені доповіді, є самостійними.

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Структура роботи побудована логічно, відповідно до мети та завдань. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів (шести підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг дисертації 189+4 сторінки анотації, з них 170 сторінок основного тексту. Список використаних джерел складається з 230 найменувань.

Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

10. Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Дисертаційну роботу Мафтії А.-Л.В. «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації.» 14 жовтня 2024 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної системи виявлення збігів «Unichesk» у відділі інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати перевірки: схожість: 8,40%; коефіцієнт цитування: 10,24; вилучень: 0.

У процесі перевірки виявлено збіги з власними науковими публікаціями здобувача, загальноновживаною термінологією та посиланнями на використану літературу. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними.

Дисертаційна робота Мафтії А.-Л.В. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових

позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Дисертаційна робота Мафтії Анни-Любові Валеріївни «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія, містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в галузі філософії, які в сукупності вирішують проблему філософської аналітики мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації

Дисертація Мафтії Анни-Любові Валеріївни «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. за № 40 та пп. 5–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44 і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія у разовій спеціалізованій вченій раді.

У ході обговорення дисертації до неї не було висунуто зауважень щодо самої суті роботи.

З урахуванням зазначеного, на фаховому науковому семінарі з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 033 Філософія

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертація Мафтії Анни-Любові Валеріївни «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання щодо філософської аналітики мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації, що має важливе значення для галузі знань 03 Гуманітарні науки.

2. У 8 публікаціях автора повністю відображені основні результати дисертації, з них: 3 містяться у наукових фахових виданнях України, включених до категорії «Б»; 5 – у збірках матеріалів наукових конференцій.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України за № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. за № 44).

4. З урахуванням наукової зрілості та професійних якостей Мафтій Анни-Любові Валеріївни дисертаційне дослідження на тему: «Філософська аналітика мистецтва як культурологічної діагностики і антропологічного свідчення соціальної ситуації» рекомендується до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

За затвердження висновку проголосували:

за	12	осіб
проти	—	(немає)
утримались	—	(немає)

Голова засідання фахового
наукового семінару,
доктор філософських наук,
професор

Надія СКОТНА

Секретар засідання фахового
наукового семінару, кандидат
філософських наук, доцент

Олександр ТКАЧЕНКО

